

ԱՐՑԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
ԳԻՏԱԿԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ
ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՄ)

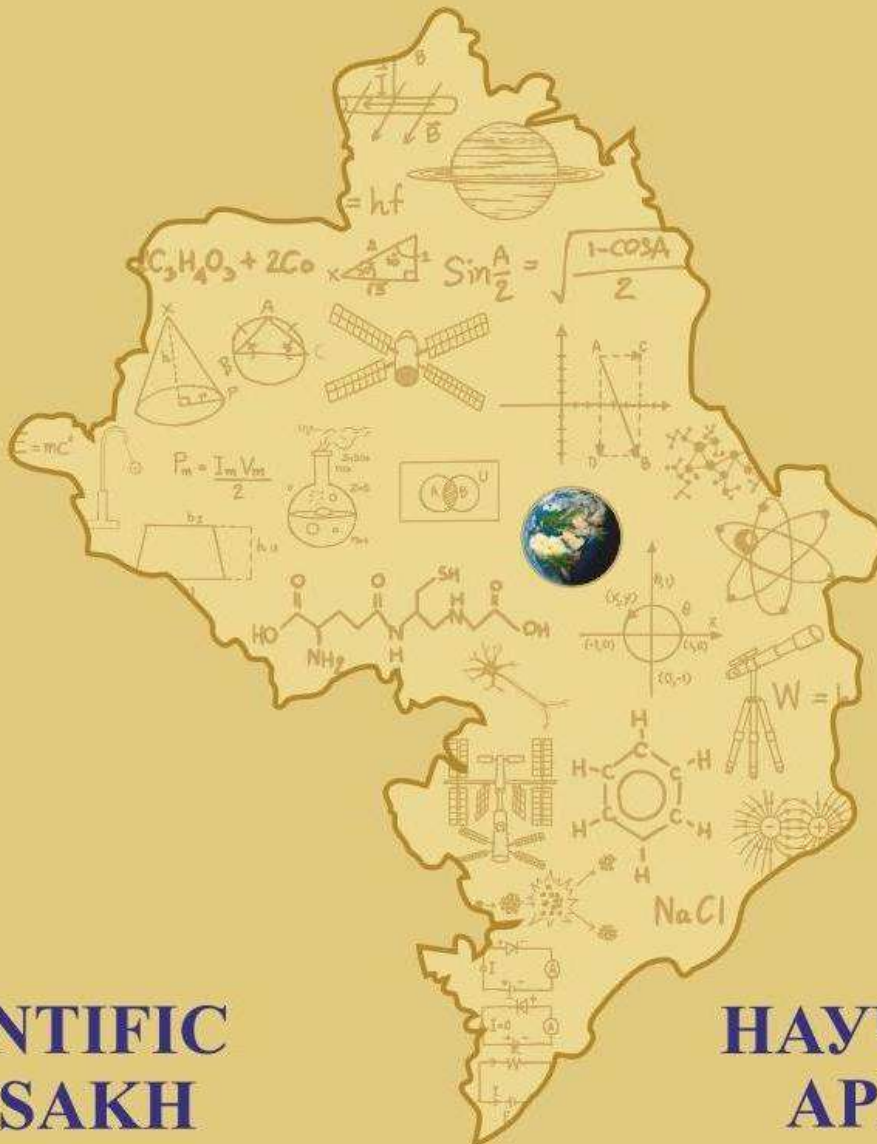
ԵՐԵՎԱՆԻ
ԳԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԴԱՆ

«ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ
ԴՂՆՁԱՄՄՈՒՆԻԲԳԵՆԱՅԻՆ
ԿՈՄԻՏԵԱՑ» ՓԲԸ

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՑԱԽ

SCIENTIFIC
ARTSAKH

НАУЧНЫЙ
АРЦАХ

Հիմնադիր – Founder – Учредитель:
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ (ԵՊՀ)
YEREVAN STATE UNIVERSITY (YSU)
ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ (ЕГУ)
www.y-su.am

Հրատարակիչ – Publisher - Издатель:
ԱՐՑԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻՎՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՄ)
UNION OF YOUNG SCIENTISTS AND SPECIALISTS OF ARTSAKH (UYSSA)
ОБЪЕДИНЕНИЕ МОЛОДЫХ УЧЁНЫХ И СПЕЦИАЛИСТОВ АРЦАХА (ОМУСА)
www.aegmm.org

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՑԱԽ
SCIENTIFIC ARTSAKH
НАУЧНЫЙ АРЦАХ

№ 1(2), 2019

«Գիտական Արցախ» պարբերականն ընդգրկված է Հայաստանի Հանրապետության Բարձրագույն որակավորման կոմիտեի (ՀՀ ԲՈԿ) սահմանած դոկտորական և թեկնածուական ատենախոսությունների հիմնական արդյունքների ու դրույթների հրատարակման համար ընդունելի գիտական պարբերականների ցանկում:

The «Scientific Artsakh» journal is included in the list of scientific periodicals acceptable for publication of the main results and provisions of doctoral and candidate theses established by the Higher Attestation Committee of the Republic of Armenia (HAC RA).

Журнал «Научный Арцах» включен в список научных периодических изданий, приемлемых для публикации основных результатов и положений докторских и кандидатских диссертаций, установленных Высшим аттестационным комитетом Республики Армения (ВАК РА).

ԱԵԳՄՄ – UYSSA – ОМУСА
ԵՐԵՎԱՆ – YEREVAN – ЕРЕВАН
2019

Հրատարակության է երաշխավորվել Երևանի պետական համալսարանի գիտական խորհրդի որոշմամբ

Рекомендовано к публикации решением ученого совета Ереванского государственного университета

Recommended for Publication by the Yerevan State University Academic Council Decision

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴ

Լախագահ՝ Արամ ՄԻՍՈՆՅԱՆ ԵՊՀ հայագիտական հետազոտությունների ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Գլխավոր խմբագիր՝ Ավետիք ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
Գլխավոր խմբագրի տեղակալ՝ Թեհմինա ՍԱՐՈՒԹՅԱՆ, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

Անդամներ՝

Արծրուն ԱՎԱԳՅԱՆ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Հրանտ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Դավիթ ԲԱԲԱՅԱՆ, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
Վահրամ ԲԱԼԱՅԱՆ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Խաչիկ ԳԱԼՍՏՅԱՆ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
Զուլիետա ԳՅՈՒԼԱՍԻՐՅԱՆ, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Վլադիսլավ ԳՐՈՒԶԴԵՎ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Կոստրոմա, ՌԴ)
Գևորգ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Արման ԵՂԻԱՉԱՐՅԱՆ, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
Մարել ԺԵՅՄՈ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Օլշտին, Լեհաստան)
Վալենտինա ԼԱՊԵՎԱ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Մոսկվա, ՌԴ)
Օտտո ԼՈՒԻՏԵՐՅԱՆԴՏ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Չամբուրգ, Գերմանիա)
Նազիկ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Սուշել ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Գագիկ ԴԱՉԻՆՅԱՆ, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Վշոտ ՍԱՐԿՈՍՅԱՆ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
Էդիկ ՄԻՆԱՍՅԱՆ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Կարին ԼԵՐՍԻՍՅԱՆ, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
Հայկ ՍԱՐԳՍՅԱՆ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
Յուրի ՍՈՒՎԱՐՅԱՆ, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
Մաքսիմ ՎԱՍԿՈՎ, սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Դոնի Ռոստով, ՌԴ)
Գարիկ ԲԵՌՅԱՆ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Տիգրան ԶՈՉԱՐՅԱՆ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Գիտական Արցախ, № 1(2), 2019, Երևան, ԱԵԳՄՄ հրատ., 2019, 480 էջ:

Scientific Artsakh, № 1(2), 2019, Yerevan, UYSSA publ., 2019, 480 pages.

Научный Арцах, № 1(2), 2019, Ереван, Изд. ОМУСА, 2019, 480 страниц.

«Գիտական Արցախ» պարբերականի 2019թ. 1-ին համարում տեղ են գտել հասարակական գիտությունների արդի հիմնախնդիրների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետությունը, Արցախի Հանրապետությունը, Բելառուսի Հանրապետությունը, Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը, Լեհաստանը, Շվեյցարիան և Ռուսաստանի Դաշնությունը ներկայացնող 50 անվանի ու երիտասարդ գիտնականների աշխատանքները:

In the first issue of the «Scientific Artsakh» journal in 2019 the works on topical issues of social sciences by 50 well-known and young scientists representing Republic of Armenia, Republic of Artsakh, Republic of Belarus, the Islamic Republic of Iran, Poland, Switzerland and the Russian Federation are published.

В первом номере за 2019-ый год журнала «Научный Арцах» опубликованы работы по актуальным проблемам общественных наук, авторами которых являются 50 известные и молодые ученые, представляющие Республику Армения, Республику Арцах, Республику Беларусь, Исламскую Республику Иран, Польшу, Швейцарию и Российскую Федерацию.

EDITORIAL COUNCIL

Chairman: Aram SIMONYAN, Director of Institute for Armenian Studies of YSU, NAS RA Associate Member, Doctor of History, Professor

Editor-in-Chief: Avetik HARUTYUNYAN, Ph.D in Law, Associate Professor

Deputy Editor-in-Chief: Tehmina MARUTYAN, Ph.D in Philology, Associate Professor

Members:

Artsrun AVAGYAN, Doctor of Philology, Professor

Hrant AVANESYAN, Doctor of Psychology, Professor

David BABAYAN, Doctor of History, Associate Professor

Vahram BALAYAN, Doctor of History, Professor

Gevorg DANIELYAN, Doctor of Law, Professor

Khachik GALSTYAN, Doctor of Political Sciences, Associate Professor

Gagik GHAZINYAN, Academician of NAS RA, Doctor of Law, Professor

Vladislav GRUZDEV, Doctor of Law, Professor (Kostroma, Russia)

Julietta GYULAMIRYAN, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Nazik HARUTYUNYAN, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Moushegh HOVSEPYAN, Doctor of Philology, Professor

Garik KERYAN, Doctor of Political Sciences, Professor

Tigran KOCHARYAN, Doctor of Political Sciences, Professor

Valentina LAPAEVA, Doctor of Law, Professor (Moscow, Russia)

Otto LUCHTERHANDT, Doctor of Law, Professor (Hamburg, Germany)

Ashot MARKOSYAN, Doctor of Economic Sciences, Professor

Edik MINASYAN, Doctor of History, Professor

Karen NERSISYAN, Ph.D in Economic Sciences, Associate Professor

Hayk SARGSYAN, Doctor of Economic Sciences, Professor

Yuri SUVARYAN, Academician of NAS RA, Doctor of Economic Sciences, Professor

Maksim VASKOV, Doctor of Sociology, Professor (Rostov-on-Don, Russia)

Arman YEGHIAZARYAN, Doctor of History, Associate Professor

Marek ZEJMO, Doctor of Political Sciences, Professor (Olsztyn, Poland)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Председатель: Арам СИМОНЯН, директор Института арменоведческих исследований ЕГУ, член-корреспондент НАН Республики Армения, доктор исторических наук, профессор

Главный редактор: Аветик АРУТЮНЯН, кандидат юридических наук, доцент

Заместитель главного редактора: Теймина МАРУТЯН, кандидат филологических наук, доцент

Члены:

Арцрун АВАГЯН, доктор филологических наук, профессор

Грант АВАНЕСЯН, доктор психологических наук, профессор

Назик АРУТЮНЯН, доктор педагогических наук, профессор

Давид БАБАЯН, доктор исторических наук, доцент

Ваграм БАЛАЯН, доктор исторических наук, профессор

Максим ВАСЬКОВ, доктор социологических наук, профессор (Ростов-на-Дону, Россия)

Хачик ГАЛСТЯН, доктор политических наук, доцент

Владислав ГРУЗДЕВ, доктор юридических наук, профессор (Кострома, Россия)

Джюльетта ГЮЛАМИРЯН, доктор педагогических наук, профессор

Геворг ДАНИЕЛЯН, доктор юридических наук, профессор

Арман ЕГИАЗАРЯН, доктор исторических наук, доцент

Мареk ЖЕЙМО, доктор политических наук, профессор (Ольштын, Польша)

Гарик КАЗИНЯН, академик НАН РА, доктор юридических наук, профессор

Гарик КЕРЯН, доктор политических наук, профессор

Тигран КОЧАРЯН, доктор политических наук, профессор

Валентина ЛАПАЕВА, доктор юридических наук, профессор (Москва, Россия)

Отто ЛЮХТЕРХАНДТ, доктор юридических наук, профессор (Гамбург, Германия)

Ашот МАРКОСЯН, доктор экономических наук, профессор

Эдик МИНАСЯН, доктор исторических наук, профессор

Карен НЕРСИСЯН, кандидат экономических наук, доцент

Мушег ОВСЕПЯН, доктор филологических наук, профессор

Гайк САРГСЯН, доктор экономических наук, профессор

Юрий СУВАРЯН, академик НАН РА, доктор экономических наук, профессор

Մարիամ Առաքելյան. Ուսանողների մեդիակոմպետենտության գնահատման խնդիրը անգլերենի իրավագիտական կողմնորոշման դասընթացում.....270
Mariam Arakelyan. The Problem of Students' Media Competence Assessment in the Legal English COURSES

Мариам Аракелян. Проблема оценки медиа-компетентности студентов на курсах юридического английского языка

Մանսուր Լարուի. Միջանձնային հարաբերությունների կառավարման արդյունավետությունն՝ ըստ սոցիոլոգիական հարցումների արդյունքների.....278
Mansour Larouei. The Effective Management of Interpersonal Relationships Based on the Results of Sociological Research

Мансур Ларуи. Эффективность управления межличностными отношениями согласно результатам социологических исследований

Համիդռեզա Կամիար. Մեծահասակների կրթության ռազմավարությունները.....285
Hamidreza Kamiar. Adult Education Strategies

Гамидреза Камиар. Стратегии образования взрослых

ԼԵՉՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ
LINGUISTICS, LITERATURE STUDY
ЛИНГВИСТИКА, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

Հռիփսիմե Չաքարյան. Զաղաքի տարածական մոտիվը Հենրիկ Էդոյանի պոեզիայում.....292

Hripsime Zakaryan. The City's Spatial Motif in Henrik Edoyan's Poetry

Рипсима Закарян. Пространственный мотив города в поэзии Генриха Эдоюна

Մերի Հովհաննիսյան. Հոմանիշների ոճական առանձնահատկությունները Վահան Տերյանի չափածոյում.....299

Meri Hovhannisyan. The Stylistic Peculiarities of Synonyms in Vahan Teryan's Speech Art

Мери Ованнисян. Стилистические особенности синонимов в поэзии Ваана Теряна

Սվետլանա Մանուչարյան. Կապան-Գորիս տարածաշրջանի խոսվածքների բայական համակարգերի համեմատական քննություն.....307

Svetlana Manucharyan. A Comparative Examination of the Verb Systems Of The Speeches (Dialects) of Kapan-Goris Areas

Светлана Манучарян. Сравнительный анализ категорий глагола в говорах региона Капан-Горис

Թեմինա Մարության. Յեղասպանության արտացոլումը Սիմոն Սիմոնյանի ստեղծագործություններում.....322

Tehmina Marutyanyan. Some Issues on the Genocide in the Works by Simon Simonyan

Теймина Марутян. Отражение Геноцида армян в произведениях Симона Симоняна

**ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՄԵԴԻԱԿՈՄՊԵՏԵՆՏՆՈՒԹՅԱՆ
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԻՐԱՎԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՈՒՄ***

ՀՏԴ 378.147:811.111

ՍԱՐԻԱՄ ԱՈԱԶԵԼՅԱՆ

Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի օտար լեզուների դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի հայցորդ, Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության կրթահամալիրի լեզուների ամբիոնի դասախոս, ոստիկանության կապիտան, ք.Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն mariamarakelyan89@mail.ru

Արդի տեղեկատվական դարաշրջանում տեղեկատվության անսահման ու անկառավարելի հոսքերի պայմաններում, ի թիվս գրագիտության մեզ հայտնի տեսակների, չափազանց կարևոր է դարձել մեդիա ու տեղեկատվական գրագիտությունը՝ որպես տեղեկատվական անվտանգության, անձի վարգազման, շարունակական կրթության և ինքնակրթության երաշխիք: Հոդվածում ներկայացվում են անգլերենի իրավագիտական կողմնորոշման դասընթացում ուսանողների մեդիակոմպոտենտության ձևավորման մակարդակի ուսումնասիրության արդյունքները, որն անհարժեշտ է համացանցում անգլերենով իրավագիտական մեդիատեքստերի արդյունավետ որոնման, գնահատման ու օգտագործման համար: Մեդիակոմպոտենցիայի ձևավորումը իրավագիտական կողմնորոշման անգլերենի դասընթացում բավականին կարևոր է, քանի որ ապագա իրավաբանների համար մասնագիտական ոլորտի նորություններին ու փոփոխություններին իրապես լինելու միջոցներից մեկը օտար լեզվով ուսումնասիրությունն կատարելն է ժամանակակից մեդիատեխնոլոգիաների միջոցով: Բացի այդ, մեդիակոմպոտենցիայի բարձր մակարդակ ունեցող անհատը կարող է նաև արդյունավետ կերպով օգտագործել մեդիատեխնոլոգիաները շարունակական լեզվակրթության ու ինքնակրթության նպատակով:

Հոդվածում ներկայացված ուսումնասիրությունը հիմնված է ՀՀ մի շարք բուհերի իրավագիտական ֆակուլտետներում անցկացված հայտորոշիչ թեստավորման արդյունքների վրա: Թեստավորման արդյունքում հաջողվել է հստակորեն սահմանել ուսանողների՝ մեդիակոմպոտենցիայի տիրապետման դժվարությունները, որոնց հաղթահարումը հնարավորություն կընձեռի՝ արդյունավետ ձևավորելու այդ հմտությունները:

Բանալի բառեր՝ մեդիակոմպոտենցիա, հայտորոշիչ թեստավորում, մեդիա և տեղեկատվական գրագիտություն, տեղկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաներ, մուլտիմեդիա, գործունեական մոտեցում, փաստական գիտելիքներ:

Այսօր տեղեկատվությունը դարձել է համաշխարհային տնտեսության շարժիչ ուժը և, իհարկե, կրթության ու գիտատեխնիկական առաջընթացի կարևորագույն բաղադրիչը: 21-րդ դարում անհատն իր թե՛ անձնական կյանքում, թե՛ աշխատանքային և ուսումնական գործունեության մեջ բազմաբնույթ տեղեկատվության անսահման ու

* Հոդվածը ներկայացվել է 08.03.2019թ., գրախոսվել՝ 13.03.2019թ., տպագրության ընդունվել՝ 17.06.2019թ.:

անկառավարելի հոսքերի պայմաններում կանգնում է այդ հոսքերի մեջ կողմնորոշվելու և ճիշտ ընտրություն կատարելու խնդրի առջև: Տեղեկատվությունը, որպես կանոն, մարդկանց հասանելի է դառնում գրքերի, դասագրքերի, գրադարանների, լրատվամիջոցների, համայնքային ռեսուրսների, մասնավոր կազմակերպությունների, իսկ էլեկտրոնային տեղեկատվությունը՝ նաև մեդիայի ու համացանցի միջոցով: Եվ եթե տեղեկատվության ավանդական աղբյուրները (գրքեր, պաշտոնական ՉԼՄ-ներ), որպես կանոն, անցնում են ստուգման ու վերահսկման ինչ-որ գտիչների միջով, էլեկտրոնային ու համացանցային ռեսուրսները հիմնականում չեն վերահսկվում: Չվերահսկվող տեղեկատվական հոսքերը, բնականաբար, խնդիր են հարուցում դրանց հավաստիության, իսկության ու հուսալիության վերաբերյալ:

Տեղեկատվությունը հանդես է գալիս նաև մուլտիմեդիայի տեսքով՝ ներառելով գրաֆիկական, ձայնային ու տեքստային ձևաչափեր, ինչն էլ նոր խնդիրներ է առաջ բերում գնահատման ու ընկալման տեսանկյունից: Այսինքն՝ տեղեկատվության անորոշ որակը և մեծացող քանակը հասարակության համար լուրջ մարտահրավերներ են դառնում: Տեղեկատվության մեծ ծավալն ինքնին չի կարող տեղեկացված հասարակությունն ստեղծել՝ առանց տեղեկատվությունն արդյունավետ օգտագործելու համար անհրաժեշտ, լրացուցիչ հմտությունների⁴⁴⁵: Նման հմտությունների ձեռքբերումն այսօր պայմանավորված է համակարգչային, համացանցային, մեդիա և տեղեկատվական գրագիտությամբ: Գրագիտության այդ նոր ձևերն իրենց հերթին ենթադրում են կոմպետենցիաների մի համակարգ, որը թույլ կտա փնտրելու, գտնելու, գնահատելու և ճիշտ ընկալելու ցանկացած մեդիատեքստ:

Ժամանակակից մասնագիտական կրթության համակարգը հիմնվում է կոմպետենտային և գործունեական մոտեցման վրա: Այս մոտեցումը շեշտը դնում է կրթության վերջնարդյունքի վրա՝ ընդ որում, վերջնարդյունք համարելով ոչ թե յուրացված գիտելիքների քանակը, այլ անձի ունակությունը արդյունավետ գործելու տարբեր խնդրահարույց իրավիճակներում ձեռք բերված գիտելիքների, հմտությունների ու անձնային որակների կիրառմամբ:

Ըստ Կուզմինովի և Շադրիկովի՝ «կոմպետենտությունը գործունեության սուբյեկտի ձեռքբերումն է, որը տեղի է ունենում մասնագիտական պատրաստականության գործընթացում և իրենից ներկայացնում է սովորողի գիտելիքների, կարողությունների, ունակությունների և անձնային որակների մի համակարգ, որը թույլ է տալիս մասնագիտական գործունեության ընթացքում ծագած խնդիրներին հաջող լուծում գտնել»⁴⁴⁶: Կոմպետենտությունը կոնկրետ անձի կողմից կոմպետենցիաների համակարգի յուրացումն է: Իսկ կոմպետենցիան սովորողի՝ գործունեության ընթացքում առարկայացված կոմպետենտությունն է, գիտելիքների, կարողությունների, անձնային որակների, գործնական փորձառության համակարգը, որն էլ որոշում է անձի՝ գործունեությանը պատրաստ լինելը⁴⁴⁷: Գործունեությունն այդ դեպքում ենթադրում է նորն ընկալելու և փոփոխվող պայմաններում արագ ադապտացվելու ունակություն, ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու և դրանք իրականացնելու հմտություն, ճկուն մտածողության և հաղորդակցական հմտությունների տիրապետում, մասնագիտական ոլորտում գործունեության մեթոդների ու միջոցների ընտրություն, ինքնակրթությամբ և շարունակական կրթությամբ զբաղվելու ցանկություն և այլն:

⁴⁴⁵ (ALA) American Library Association. Association of College and Research Libraries, Information Literacy Competency Standards for Higher Education, Chicago, Illinois, 2000, p. 2.

⁴⁴⁶ Кузьминов Я. И., Матросов, В. Л., Шадриков В. Д., Профессиональный стандарт педагогической деятельности // Весник образования N 7, 2007. С. 21

⁴⁴⁷ Սանկվարժական կրթության զարգացման հայեցակարգ, ՀԳՄՀ Գիտահետազոտական կենտրոն, Երևան 2015, էջ 20:

Այսպիսով, կոմպետենցիաները շրջանավարտի ինտեգրված, դինամիկ բնութագրիչներին են, որոնք արտացոլում են ուսուցման ակնկալվող և չափելի վերջնարդունքները (գիտելիքներ, կարողություններ, հմտություններ, անձնային որակներ, գործնական փորձառնություն), այսինքն՝ շրջանավարտի ձեռքբերումները ամբողջ դասընթացի կամ նրա մի հատվածի յուրացումից հետո, որոշակի գործունեություն ծավալելու նրա պատրաստակամությունն ու կարողությունը⁴⁴⁸: Այս դեպքում կոմպետենցիա ասելով հասկանում ենք կարողություն՝ համացանցային ռեսուրսների միջոցով փնտրելու, գտնելու, գնահատելու և ընկալելու իրավաբանական ուղղվածության անզլերեն տեքստեր՝ գործադրելով տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաների անսահմանափակ հնարավորությունները: Ըստ այդմ՝ խնդիր է առաջանում գնահատել ուսանողների մեդիակոմպետենտության մակարդակը իրավագիտական կողմնորոշման անզլերենի դասընթացում մատնանշելով առկա խնդիրները և դրանց հիման վրա մշակել մեթոդական համակարգ՝ բուհերի ուսանողների մեդիակոմպետենցիայի ձևավորման համար: Իսկ անզլերենի իրավագիտական կողմնորոշման դասընթացում սովորողի մեդիակոմպետենտության ձևավորումը կարևոր է հետևյալ տեսանկյուններից.

1. Միջազգային իրավունքի ընդունված նորմերին տիրապետելու և դրանցում ցանակացած փոփոխության հաղորդակից դառնալու համար սովորողը պետք է վարժ լինի անզլերենով, համապատասխան մեդիատեխնոլոգիաների միջոցով իրականացնելու ուսումնաճանաչողական գործունեություն : Իսկ մեդիադաշտն այսօր լի է ապատեղեկատվությամբ: Ուստի սովորողին խիստ անհրաժեշտ է մեդիակոմպետենտության բաղկացուցիչ մաս կազմող քննադատական մտածողություն՝ զանազանելու, համեմատելու ու համադրելու տարբեր աղբյուրներից բաղած իրավագիտական տեքստեր: Պակաս կարևոր չէ նաև համակարգչային ու տեղեկատվական գրագիտությունը՝ համապատասխան որոնողական աշխատանք կատարելու, ինչպես նաև գտնված մեդիատեքստի իսկությունն ու արժանահավատությունը գնահատելու համար:
2. Անզլերենի իրավագիտական բլոկն ունի համապատասխան տերմինաբանություն ու ոճական առանձնահատկություններ: Շատ հաճախ անզլերենի ընդհանուր բառաֆոնդից սովորողին հայտնի բառերը կարող են իրավագիտության ոլորտում միանգամայն այլ իմաստ ստանալ: Յետևաբար մեդիատեքստերի փնտրման ու գնահատման կարողությունից բացի, խնդիր է առաջանում նաև դրանց ընկալման կարողությունների առումով: Իսկ ինտերնետ գրագիտության շնորհիվ այն միանգամայն հնարավոր է:
3. Իրավագիտական կողմնորոշման անզլերենի տիրապետումը կարևոր է նաև գործնական գրագրության ասպարեզում: Այս դեպքում բախվում ենք նոր մեդիապրոդուկտի ստեղծման խնդրի հետ: Սովորողներին խիստ անհրաժեշտ են համապատասխան կոմպետենցիաներ՝ հասկանալու մուլտիմեդիական տեխնոլոգիաների ներուժը և դրանց ճիշտ օգտագործումը նոր իրավագիտական մեդիատեքստեր ստեղծելու նպատակով:
4. Քանի որ իրավագիտական կողմնորոշման անզլերենի դասընթացներն իրականացվում են բուհերի բակալավրիական կրթության հիմնականում առաջին և երկրորդ կուրսերում, ապա դասընթացի ավարտից հետո անխուսափելի կարիք է առաջանում պահպանելու ու զարգացնելու լեզվի տիրապետման մակարդակը: Ուստի իրավագիտական կողմնորոշման անզլերենի դասընթացում սովորողների մեդիակոմպետենտության

⁴⁴⁸ Մանկավարժական կրթության զարգացման հայեցակարգ, ՀՊՄԳ Գիտահետազոտական կենտրոն, Երևան, 2015, էջ 21:

ձևավորումը հնարավորություն է տալիս նրանց զբաղվելու շարունակական լեզվակրթությամբ:

Գիտական գրականության մեջ կրթական տարբեր մակարդակներում սովորողների մեդիա և տեղեկատվական գրագիտության գնահատման հիմնախնդրին նվիրված մի շարք ուսումնասիրություններ են կատարել Մ. Աստվածատրյանը, Մ. Բուխարկինայը, Ա. Ֆյոդորովը, Ս. Սիմակովայը, Ս. Ուիլսոնը, Ջ. Բուբարթև և ուրիշներ: Սակայն մասնագետների առջև դեռևս ծառայած է մեդիագրագիտությունը սահմանող կոմպետենցիաների որոշակիացման և դրանց հիման վրա սովորողների մեդիակոմպետենցիայի գնահատման խնդիրը⁴⁴⁹:

Անգլերենի իրավագիտական կողմնորոշման դասընթացում մեդիակոմպետենցիայի տիրապետման դժվարությունները սահմանելու և դրանց ձևավորման համապատասխան ռազմավարություն մշակելու նպատակով ՀՀ ոստիկանության ակադեմիայում և Եվրոպական տարածաշրջանային ակադեմիայում մեր կողմից անցկացվել է ուսանողների մեդիակոմպետենցիայի հայտորոշիչ թեստավորում: Թեստավորմանը մասնակցել են իրավագիտության ֆակուլտետի հարյուր ուսանող, որոնք անգլերենն ուսումնասիրում են ոչ որպես մասնագիտական դասընթաց: Թեստավորումն անցկացվել է երկու փուլով, որից առաջինը վերաբերում էր ուսանողների մեդիակոմպետենցիայի մակարդակի որոշմանը, իսկ երկրորդը՝ անգլերենով իրավագիտական մեդիատեքստերի ընթերցանության կարողությունների ստուգմանը: Ստորև ներկայացված են հայտորոշիչ թեստավորման առաջին փուլի արդյունքները:

Հայտորոշիչ թեստավորման առաջին փուլի առաջադրանքների հիմքում ընկած են մեդիա և տեղեկատվական գրագիտության բաղկացուցիչ այն կոմպետենցիաները, որոնք միտված են ստուգելու տեղեկատվության պահանջմունքի որոշման, տեղեկատվության ձեռքբերման, գնահատման, պահպանման և օգտագործման կարողությունները: Թեստի հիմքում ընկած են հայրենական և արտասահմանյան մի շարք հեղինակների աշխատությունները, ինչպես նաև ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի և Ամերիկյան գրադարանների ընկերակցության կողմից մշակված մեդիա և տեղեկատվական գրագիտության չափորոշիչները⁴⁵⁰:

Թեստային առաջադրանքները համակարգվել են երեք խմբով.

Առաջադրանքների առաջին խումբը (Առաջադրանք 1-2) վերաբերում է համացանցում իրավագիտական տեքստեր որոնելու հմտությանը, որը ենթադրում է գիտելիքներ և կարողություններ որոնողական համակարգերի, դաշտերի, օպերատորների, բանալի բառերի մասին:

Երկրորդ խմբի առաջադրանքները (Առաջադրանք 3-6) նպատակ ունեն ստուգելու համացանցից ձեռքբերված տեղեկատվության գնահատման կարողությունները, որն իր հերթին ենթադրում է գիտելիքներ կայքէջերի ստեղծման ու

⁴⁴⁹ **Жижина М. В.** Медиаграмотность как стратегическая цель медиаобразования: о критериях оценки медиакомпетентности // Эл. журнал Медиаобразование N 4/ 2016. с. 47.

⁴⁵⁰ **Աստվածատրյան Մ., Թերզյան Գ. և այլք,** Տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառումը հանրակրթական դպրոցում: Ուսումնական ձեռնարկ ուսուցիչների համար, «Ասոդիկ», Երևան, 2004թ., 231 էջ: **Бухаркина М. Ю.** Использование телекоммуникций в обучении иностранным языкам в общеобразовательной школе: Дис. канд. пед. наук, Москва, 1994. 198 с.: **Федоров А. В.** Медиаобразование и медиакомпетентность: анкеты, тесты, контрольные задания, Изд-во Таганрог, Таганрог, 2009. 136 с.: **Симакова С. И.** Формирование медиакомпетентности в системе вузовского образования // Вестник Челябинского государственного университета. 2013. N 22 (313). С. 160-165. **Wilson C.,** Media and Information Literacy Curriculum for Teachers, UNESCO, France, 2011. 192 p.: **Burkhardt, J. M.** Teaching Information Literacy Reframed: 50+ framework based exercises for creating information literate learners, Neal-Shuman, Chicago, 2016, 182 p.

թարմացման, դրանց իսկության, հեղինակի, աղբյուրների ու հղումների տեղեկատվության հավաստիության ու օբյեկտիվության մասին:

Առաջադրանքների երրորդ խումբը (Առաջադրանք 7-8) առնչվում է համացանցի ընձեռած անսահմանափակ հնարավորությունների պայմաններում իրավագիտական տեքստերի ընկալման և օգտագործման կարողությունների ստուգմանը:

Հայտորոշիչ թեստավորման արդյունքներն ամփոփվել են Նշված տարբերակների հանրագումարից ստացված տոկոսային հարաբերության հաշվարկով: Առաջադրանքների ստուգումը կատարվել է գնահատման հետևյալ սանդղակով:

1. «Ճիշտ» պատասխան, եթե առաջադրանքը կատարված է լիարժեք՝ առանց սխալների:
2. «Սխալ» պատասխան, եթե առաջադրանքը կատարված է ամբողջությամբ սխալ:
3. «Թերի» պատասխան, եթե առաջադրանքը կատարված է որոշակի սխալներով կամ բացթողումներով:
4. «Չկատարված», եթե առաջադրանքի պատասխանը բացակայում է:

Ստորև ներկայացված են հայտորոշիչ թեստը և արդյունքները:

Հայտորոշիչ թեստ

1. Համացանցում գտնել տեղեկույթ՝ «Դատարան» թեմայով՝ պայմանով՝ որ այն լինի միայն կրթական կայքէջերից: Նշել հղումը (URL):

.....

2. Կատարել նույն թեմայով որոնում՝ որոնողական 5 տարբեր համակարգերով: Նշել հղումները (URL):

.....

3. Համացանցում գտնել տեղեկույթ՝ «Դատարան» թեմայով և նշել կայքէջի ստեղծման ամսաթիվը:

.....

4. Նշել կայքէջի թարմացման ամսաթիվը:

.....

5. Ստուգել կայքէջի իսկությունը: Նշել ստուգման ձևը:

.....

6. Նշել կայքէջի հեղինակի անունը:

.....

7. Ներբեռնել առաջադրանք 3-ի կատարման արդյունքում գտնված մեդիատեքստն առցանց ընթերցարան և լսել ընթերցանությունը:

.....

8. Առաջադրանք 3-ի կատարման արդյունքում գտնված մեդիատեքստում նշել երեք իրավագիտական տերմին և թարգմանել առցանց բառարանի միջոցով:

.....

Ինչպես նշվեց, հայտորոշիչ թեստի առաջին փուլի նպատակն էր ճշտել ուսանողների մեդիակոմպետենցիայի տիրապետման մակարդակը և վեր հանել մեդիակոմպետենցիայի տիրապետման դժվարությունները: Թեստում ներառված առաջադրանքների վերաբերյալ գիտելիքներն ու կարողությունները վերաբերում են մեդիագրագիտությանը (տեղեկատվական, համակարգչային, համացանցային): Ցավոք, դրանք չեն ուսուցանվում որևէ կոնկրետ առարկայի շրջանակներում, սովորողները դրանք ձեռք են բերում որպես փաստական գիտելիքների մի մաս թե՛ կենսափորձի, թե՛ կրթության արդյունքում, թե՛ պարզապես տեղեկատվական որևէ աղբյուրից⁴⁵¹:

Առաջադրանք 1-ի նպատակն էր պարզել, թե ուսանողները որքանով են կարողանում համացանցում որոշակի պայմաններին համապատասխան իրավագիտական տեքստեր որոնել: Տվյալ դեպքում խոսքը «Դատարան» թեմայով իրավագիտական տեքստի որոնման մասին է՝ պայմանով, որ այն լինի միայն կրթական կայքէջերից: Ուսանողների մեծ մասը բաց է թողել այս առաջադրանքը, իսկ ոմանք նշել են իրենց ծանոթ կայքէջերը՝ *Datalex*, *Court.am*, *iravaban.net*, որոնք, իհարկե, կրթական կայքէջեր չեն: Արդյունքում գրանցվել են 2 ճիշտ, 27 սխալ, 16 թերի և 55 չկատարված պատասխաններ:

Առաջադրանք 2-ի պատասխանների վերլուծությամբ պարզ դարձավ, որ իրավագիտական տեքստերի որոնման համար հաճախ օգտագործվող որոնողական համակարգը, ինչպես և սպասվում էր, Google-ն է, որին հաջորդում են Yahoo և Yandex համակարգերը: Հարցման արդյունքում նաև պարզվեց, որ ուսանողները չեն օգտվում (կամ չեն տիրապետում) ակադեմիական տեքստերի մեծ շտեմարան հանդիսացող Google Scholar, Refseek, Answers, AOL, Bing որոնողական համակարգերին: Այդ առաջադրանքի արդյունքը հետևյալն է՝ 38 ճիշտ, 15 սխալ, 47 թերի, 0 չկատարված:

Առաջադրանք 3-6-ի նպատակն էր ստուգել, թե ուսանողները որքանով են կարողանում գնահատել համացանցային պաշարները (ինտերնետ ռեսուրսները): Առաջադրանք 3-4-ի ստուգման արդյունքում պարզ դարձավ, որ ուսանողների ճշող մեծամասնությունը որևէ կայքէջի տեղեկատվությունն օգտագործելիս հաշվի չի առնում այնպիսի կարևոր չափանիշներ, ինչպիսիք են՝ կայքէջի ստեղծման կամ վերջին թարմացման ամսաթիվը: Մինչդեռ այդ կարողությունը բավականին կարևոր է, մանավանդ իրավագիտության ոլորտում, քանի որ տեղեկատվության հավաստիությունը սերտորեն կապված է դրա արդիականության հետ: Օրինակ, երբ գործ ունենք օրենքներում կատարված փոփոխությունների, օրենքների ու դատավճիռների՝ ուժի մեջ մտնելու ժամկետների հետ, հնացած տեղեկատվությունը միանշանակ սխալ կլինի: Առաջադրանք 3-ի մասով պատկերը հետևյալն է՝ 5 ճիշտ, 11 սխալ, 0 թերի և 84 չկատարված, իսկ առաջադրանք 4-ի արդյունքն է՝ 0 ճիշտ, 19 սխալ, 0 թերի, 81 չկատարված:

Առաջադրանք 5-ի կատարման արդյունքներից կարելի է եզրակացնել, որ համացանցային աղբյուրների իսկությունը ստուգելու մեդիակոմպետենցիան բավականին ցածր մակարդակի վրա է: Ուսանողների մեծամասնությունը չի տիրապետում կայքէջի օրինականության ստուգման տեխնիկային, ինչը նույնպես հավաստի իրավագիտական տեքստեր գտնելու և օգտագործելու կարևոր պայմաններից մեկն է: Ստուգման արդյունքում գրանցվել է 3 ճիշտ, 24 սխալ, 4 թերի և 69 չկատարված պատասխան:

⁴⁵¹ CEFR. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment, Cambridge University Press: 2001, 265 p.

Առաջադրանք 6-ի կատարման արդյունքները վկայում են, որ ուսանողների մեծ մասը չի կարողանում գտնել իրավագիտական տեքստի հեղինակի անունը: Առաջադրանքի արդյունքը հետևյալն է՝ 24 ճիշտ, 18 սխալ, 2 թերի և 56 չկատարված:

Առաջադրանք 7-8-ի նպատակն էր պարզել, թե արդյոք ուսանողները կարողանում են օգտագործել ժամանակակից տեղեկատվական-հաղորդակցական տեխնոլոգիաների և համացանցի ընձեռած հնարավորությունները՝ անգլերեն լեզվով իրավագիտական մեդիատեքստերի լեզվական նյութը ընկալելու և ընդհանուր բովանդակությունը հասկանալու համար: Մասնավորապես, առաջադրանք 7-ը վերաբերում էր առցանց ընթերցարաններին, որոնք հնարավորություն են տալիս ներբեռնելու ցանկացած իրավագիտական տեքստ և լսել դրա ընթերցանությունը լեզվակիրների կողմից: Սա անփոխարինելի միջոց է արագ ու հեշտ սովորելու իրավագիտական տերմինների և անձանոթ բառերի արտասանությունը: Առցանց ընթերցարաններում հնարավոր է նաև դանդաղեցնել ընթերցանության տեմպը՝ դյուրին դարձնելով անձանոթ բառերի ու իրավագիտական տերմինների արտասանության մտապահումը: Այդ առաջադրանքի արդյունքում գրանցվել է 13 ճիշտ, 0 սխալ, 10 թերի, 77 չկատարված պատասխան:

Առաջադրանք 8-ի պատասխանները նույնպես ցույց տվեցին, որ ուսանողների մեծամասնությունը չի օգտվում էլեկտրոնային ընթերցարաններից, որոնցից կարելի է ներբեռնել իրավագիտական մեդիատեքստեր և ընթերցանության ընթացքում գտնել անձանոթ տերմինի կամ բառի բացատրությունը ներբեռնված բառարանի միջոցով՝ առանց ընդհատելու ընթերցանությունը և անձանոթ բառը փնտրելու բառարանում: Առաջադրանքի ստուգման արդյունքը հետևյալն է՝ 11 ճիշտ, 0 սխալ, 35 թերի, 54 չկատարված:

Այսպիսով, հայտորոշիչ թեստավորման արդյունքների վերլուծության արդյունքում կարելի է փաստել, որ համացանցում իրավագիտական տեքստերի արդյունավետ որոնման, գնահատման ու ընկալման համար սովորողները չեն տիրապետում մեդիակոմպետենցիայի բավարար մակարդակին: Մեդիակոմպետենցիայի տիրապետման դժվարությունները կապված են հետևյալ խնդիրների հետ.

- համակարգչային հմտությունների տիրապետման պակաս՝ համացանցի արդյունավետ օգտագործման առումով,
- տեղեկատվական գրագիտության խնդիր՝ կապված մեդիադաշտում ճիշտ կողմնորոշման հետ,
- մեդիակոմպետենտության կարևորությունը չգիտակցելու խնդիր,
- մեդիանշակույթի ձևավորվածության խնդիր:

Այս խնդիրների սահմանումը հնարավորություն կտա մշակելու ռազմավարություններ՝ միտված իրավագիտական կողմնորոշման անգլերենի դասընթացում ձևավորելու մեդիակոմպետենտության բարձր մակարդակ՝ զուգահեռաբար խթանելով ընթերցողական կարողությունների զարգացումը և լեզվի տիրապետման մակարդակի աճը:

THE PROBLEM OF STUDENTS' MEDIA COMPETENCE ASSESSMENT IN THE LEGAL ENGLISH COURSES

MARIAM ARAKELYAN

PhD Student of Armenian State Pedagogical University after Kh. Abovyan

Chair of Foreign Language Teaching Methods

Lecturer at the Police Educational Complex of RA, Police Captain,

Yerevan, Republic of Armenia

In the modern era of information media and information literacy have become extremely important as a guarantee of personal development, self education and lifelong learning. The article covers some aspects of media competences assessment in a Legal English class necessary to effectively search, evaluate and use legal media texts. Specifically, these competences are of great value as the only possibility to remain current to the latest changes in the legal sphere is possible via media resources. Thus, the development of media and information literacy skills should be taken into consideration as a part of CPD (continual professional development). Meanwhile, the research includes diagnostic testing conducted in higher educational institutions of RA. As a result of the testing the main difficulties of media competence have been revealed which could be taken into consideration to develop appropriate learning strategy.

Key words: *media competence, diagnostic testing, media and information literacy, information and communication technologies, multimedia, action approach, factual knowledge.*

ПРОБЛЕМА ОЦЕНКИ МЕДИА-КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ НА КУРСАХ ЮРИДИЧЕСКОГО АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

MARIAM ARAKELYAN

Соискатель кафедры методики преподавания иностранных языков Армянского

государственного педагогического университета имени Х. Абовяна,

преподаватель Полицейского образовательного комплекса РА, капитан полиции,

г.Ереван, Республика Армения

В современную эпоху информации, в условиях бесконечных и неуправляемых информационных потоков, медиа-грамотность приобретает чрезвычайно важное значение как гарант личностного развития индивида, самообразования и обучения на протяжении всей жизни. В статье рассматривается проблема оценки медиа-компетенций, необходимых для эффективного поиска, оценки и использования юридических медиатекстов в процессе освоения профессионально-ориентированного юридического английского языка. Эти компетенции имеют большое значение, поскольку быть в курсе последних изменений в правовой сфере возможно лишь с помощью средств массовой информации. Таким образом, развитие навыков медиа- и информационной грамотности должно приниматься во внимание как часть CPD (непрерывного профессионального развития). Статья представлена на основе анализа результатов диагностического тестирования, проведенного среди студентов юридических факультетов ряда высших учебных заведений Республики Армения. В результате тестирования стали очевидными основные трудности развития медиакомпетентности, которые должны быть учтены при выработке соответствующей стратегии для развития уровня медиа- и информационной компетентности.

Ключевые слова: *медиакомпетентность, диагностическое тестирование, медиа- и информационная грамотность, информационные и коммуникационные технологии, мультимедиа, деятельностный подход, фактические знания.*